УДК 379.851
JEL: C10; L83; R22

АНАЛІЗ СЕЗОННОСТІ ТА МІНЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ НА ПРИКЛАДІ ЗАХІДНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

©2020 КИФОР М. В.

УДК 379.851
JEL: C10; L83; R22

Кифор М. В. Аналіз сезонності та мінливості туристичних потоків на прикладі західних регіонів України

Метою статті є дослідження оцінки нерегулярності розподілу туристичного потоку та його мінливості протягом року, а також поділ територій усередині країни з різною сезонністю. При аналізі сезонності в туристичній сфері запропоновано здійснювати розрахунок індексу сезонності кількості туристів від літа до зими та від осені до весни, а також кількості ночівель, наданих від літа до зими та від осені до весни, що, відповідно, дозволяє визначати також коефіцієнт варіації протягом року. Обґрунтовано, що нерегулярність туристичного маршруту добре помітна в окремих регіонах, де кількість туристів влітку в 3–4 рази вища, ніж взимку, а кількість ночівель вища навіть у 5–7 разів. Установлено, що у 2016–2018 рр. у більшості регіонах спостерігалася негативна, значна або статистично дуже значуща тенденція в індексі сезонності кількості туристів. З урахуванням значень індексів сезонності для кількості як внутрішніх, так і іноземних туристів; кількості діб, проведених на ночівлях, а також коефіцієнта варіації від кількості туристів на рік, у західних регіонах України було виділено чотири зони з різною сезонністю туристичного потоку: дуже високою (Карпатська зона); високою (гірська зона); низькою (Закарпаття), середньою (Прикарпаття). Зроблено висновок, що в помірних географічних широтах Європи, у тому числі і в Україні, сезонність туристичного руху є природним явищем, пов'язаним, головним чином, з мінливістю погоди протягом року, яке може вплинути на управління людськими ресурсами в туризмі, рентабельність економіки туризму, а також на попит і пропозицію послуг.

Ключові слова: *сезонність, мінливість, туристичні потоки, показники, регіони, внутрішні туристи, іноземні туристи.*
DOI: *https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-154-160*
Рис.: *3.* ***Табл.:*** *2.* ***Формул:*** *2.* ***Бібл.:*** *8.*

Кифор Марія Володимирівна *– старший викладач кафедри теорії та методики навчання, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (пл. Міцкевича, 3, Івано-Франківськ, 76018, Україна)*
E-mail: *kyformarija@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0001-7102-2803*

УДК 379.851
JEL: C10; L83; R22

Кыфор М. В. Анализ сезонности и изменчивости туристических потоков на примере западных регионов Украины

Целью статьи является исследование оценки нерегулярности распределения туристического потока и его изменчивости в течение года, а также разделение территорий внутри страны с разной сезонностью. При анализе сезонности в туристической сфере предложено осуществлять расчет индекса сезонности количества туристов с лета до зимы и с осени до весны, а также количество ночевок, предоставленных с лета до зимы и с осени до весны, что, соответственно, позволяет определять также коэффициент вариации в течение года. Обосновано, что нерегулярность туристического маршрута хорошо заметна в отдельных регионах, где количество туристов летом в 3–4 раза выше, чем зимой, а количество ночевок выше даже в 5–7 раз. Установлено, что в 2016 –2018 гг. в большинстве регионов наблюдалась отрицательная, значительная или статистически очень значимая тенденция в индексе сезонности количества туристов. С учетом значений индексов сезонности для количества как внутренних, так и иностранных туристов; количества дней, проведенных на ночевках, а также коэффициента вариации от количества туристов в год, в западных регионах Украины были выделены четыре зоны с разной сезонностью туристического потока: очень высокой (Карпатская зона); высокой (горная зона), низкой (Закарпатье); средней (Прикарпатье). Сделан вывод, что в умеренных географических широтах Европы, в том числе и в Украине, сезонность туристического движения является естественным явлением, связанным, главным образом, с изменчивостью погоды в течение года, которое может повлиять на управление человеческими ресурсами в туризме, рентабельность экономики туризма, а также на спрос и предложение услуг.

Ключевые слова: *сезонность, изменчивость, туристические потоки, показатели, регионы, внутренние туристы, иностранные туристы.*
Рис.: *3.* ***Табл.:*** *2.* ***Формул:*** *2.* ***Библ.:*** *8.*

Кыфор Мария Владимировна *– старший преподаватель кафедры теории и методики обучения, Ивано-Франковский областной институт последипломного педагогического образования (пл. Мицкевича, 3, Ивано-Франковск, 76018, Украина)*
E-mail: *kyformarija@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0001-7102-2803*

UDC 379.851
JEL: C10; L83; R22

Kyfor M. V. Analyzing the Seasonality and Variability of Tourist Flows on the Example of the Western Regions of Ukraine

The article is aimed at studying the evaluation of the irregular distribution of tourist flow and its variability during a year, as well as the division of territories within the country with different seasonality. In the analysis of seasonality in the tourism sector, it is proposed to calculate the index of seasonality of the number of tourists from summer to winter and from autumn to spring, which, respectively, allows to determine the coefficient of variation during the year. It is substantiated that the irregular tourist route is well visible in some regions, where the number of tourists in summer is 3–4 times higher than in winter, and the number of overnight stays is even 5–7 times higher. It is determined that in 2016–2018 in most regions was observed a negative, significant or statistically very significant tendency in the seasonality index of the number of tourists. Taking into account the values of seasonality indices for the number of both domestic and foreign tourists; number of days spent overnight, as well as the variation in the number of tourists per year, in the western regions of Ukraine are allocated four zones with different seasonality of tourist flow: very high (Carpathian zone); high (mountain zone), low (Zakarpattia); middle (Prykarpattia). It is concluded

that in the temperate geographical latitudes of Europe, including Ukraine, the seasonality of the tourist movement is a natural phenomenon, mainly due to the variability of weather during the year, which can affect the management of human resources in tourism, profitability of the tourism economy, as well as the demand and supply of services.

Keywords: *seasonality, variability, tourist flows, indicators, regions, domestic tourists, foreign tourists.*

Fig.: *3.* ***Tabl.:*** *2.* ***Formulae:*** *2.* ***Bibl.:*** *8.*

Kyfor Mariia V. *– Senior Lecturer of the Department of Theory and Methods of Learning, Ivano-Frankivsk Regional Institute of Postgraduate Teacher Education (3 Mitskevycha Pl., Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine)*

E-mail: *kyformarija@gmail.com*

ORCID: *https://orcid.org/0000-0001-7102-2803*

Аналіз тенденцій туристичних потоків західних регіонів України свідчить про проблематику врахування фактора сезонності, тобто несприятливого явища, що стосується всіх елементів туристичного ринку, як з точки зору як попиту, так і пропозиції. У західних регіонах України сезонність туристичного руху залежить, головним чином, від клімату та погоди протягом року, особливо від розподілу температури повітря й опадів за часом, кількості сонячних днів і кількості днів з опадами, а також від економічних, правових, екологічних і соціально-демографічних чинників.

Так, влітку (червень – серпень) туристів у кілька разів більше, ніж взимку (грудень – лютий), окрім гірськолижних курортів. Вищезазначені кореляції свідчать про велике просторове розмаїття в західних регіонах України, пов'язане також із фізико-географічними, екскурсійними та містобудівними умовами. Однією з характеристик українського клімату є його висока мінливість у короткі терміни, що значно впливає на кількість туристів, особливо неорганізованих, у тому числі туристів вихідного дня та відпочиваючих. Водночас зростаюча інтенсивність життя людей, доступність транспорту, розвиток туристичної інфраструктури та подовження життя людей приводять до зростання інтересу до короткострокового туризму в привабливих місцевостях протягом всього року, що зменшує сезонність туристичного потоку. Нерегулярний розподіл туристів на рік зменшується також завдяки післясезонним поїздкам пенсіонерів і селян восени, взимку та пізньою весною, коли інтенсивність польових робіт знижується.

Окремим фактором, що значно пом'якшує сезонність туристичного потоку протягом року, є збільшення частки оздоровчого туризму, включаючи курортний, лікувально-оздоровчий і велнес-туризм. Останніми роками все частіше реабілітаційні процедури, що поліпшують стан здоров'я пацієнтів, пропонуються в будинках і пансіонатах протягом усього року. Сезонність туристичного руху є великою перешкодою при організації та ціноутворенні путівок, плануванні нових інвестицій і розробленні та реалізації стратегій розвитку регіонів [8].

Загалом слід виділяти три функціональні типи туристичних регіонів: мегаполіс з цілорічною сезонністю; відпочинково-релаксаційні з літнім піком; і пізнавально-освітній з двома сезонами – весною і восени. Найнижча сезонність туристичного руху спостерігається в міських районах, а найвища – в туристичних. Поступове потепління клімату сприятиме продовженню літнього туристичного сезону та пом'якшенню сезонності та, як наслідок, створюватиме навантаження для екології.

Дослідження та аналіз сучасного стану й особливостей розвитку туристичної галузі України присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: Л. Двеєр, В. Кифяк, А. Виноградська, Ю. Палеха, А. Клименко, А. Терещенко, В. Нікіфоров, Л. Дяченко, В. Кузнєцов, Л. Мельник, В. Герасименко, Т. Ткаченко, У. Теобальд, Н. Нечаюк, Л. Воротіна, А. Дурович, В. Квартальнова, М. Крачило та інші. При цьому аспекти впливу саме сезонності на туристичну сферу досліджено не повною мірою.

Так, Шпеник Т. К. визначає сезонність у туристичній діяльності як явище зміни активності туристичної діяльності, що зумовлюється зміною пір року та кліматичними умовами протягом року [1, с. 377].

Слід погодитись із думкою Михайлової Ю. В. та Боровик С. С., що всіма секторами туризму докладаються значні зусилля для зменшення впливу сезонних аспектів на туризм. Існує обмежене число підходів для скорочення сезонності, включаючи спроби подовження основного сезону, встановлення додаткових сезонів, використання податкових пожертвувань, розподіл відпусток, диверсифікацію ринків, застосування диференціації цін та забезпечення активністю поза сезоном, наприклад проведення фестивалів та конференцій [2, с. 114].

На думку Григор'євої Л. В., на теперішній час особливе місце серед факторів, що впливають на туристичний ринок в Україні, займає фактор сезонності. Залежно від сезону обсяг наданих туристичних послуг може мати серйозні коливання. Туристичні фірми вживають ряд заходів, спрямованих на зменшення сезонних спадів, наприклад уведення сезонної диференціації цін, розвиток тих видів туризму, які не мають сезонної залежності, – лікувальний, діловий тощо, а також вивчають зарубіжний досвід диверсифікації туристичної пропозиції. Розвиток «зеленого» туризму міг би вирівняти сезонність і стати альтернативою виїзному туризму [3, с. 58].

Таким чином, аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що не існує єдиного наукового підходу до визначення факторів сезонності в туристичній сфері та загальних наукових підходів до визначення мінливості туристичних потоків протягом року.

Метою статті є оцінка нерегулярності розподілу туристичного потоку та його мінливості протягом року, а також поділ територій усередині країни з різною сезонністю.

Для визначення нерегулярності туристичного потоку в західних регіонах України (Закарпатська, Чернівецька, Львівська області) у 2016–2018 рр. використовувалися дані Державної служби статистики України [4] – щомісячні та річні дані про загальну кількість туристів, у тому числі внутрішніх і іноземних, а також про ночівлі, надані їм у даних регіонах.

Найбільш простим і зручним методом розрахунку коефіцієнта сезонності вважають простий середнього. Його використовують для розрахунку сезонних коливань у тих випадках, коли внутрішньорічна зміна обсягу реалізації послуг протягом року коливається навколо певного (постійного) рівня [1, с. 378].

Для визначення ступеня розвитку туристичної функції у конкретній області в роботі буде використаний показник Шнайдера:

$$T_s = 100 \cdot T / L, \quad \textbf{(1)}$$

де T – кількість туристів; L – чисельність місцевого населення.

Цей показник розрахований на 2016 і 2017 рр. Для порівняння результатів, отриманих за окремими регіонами, використовувався також індекс щільності туристичного руху:

$$G_t = T / S, \quad \textbf{(2)}$$

де T – кількість туристів; S – площа регіону в кв. км.

Крім того, для окремих регіонів були розраховані тимчасові тенденції кількості туристів у 2016–2018 рр. Одинадцятирічний період дозволяє лише попередньо оцінити збільшення або зменшення кількості туристів, хоча отримані значення коефіцієнтів кореляції r є значущими і дуже значущими для більшості регіонів.

Нерегулярність туристичного потоку визначалася індексом сезонності як співвідношення кількості туристів і кількості ночівель, наданих від літа (VI–VIII) до зимового періоду (XII–II) і від осені (IX–XI) до весни (III–V) $C_{ов}$, а також коефіцієнтом варіації (B%) кількості туристів від місяця до місяця протягом року.

У роботі розраховано процентну частку кількості туристів і ночівель, наданих їм в окремих місцевостях, відносно до загальної кількості за весь рік по регіонах, зважаючи на значне зростання та зменшення туристичного трафіку від місяця до місяця. З урахуванням значень співвідношення індексів сезонності ($C_{лз}$) і ($CH_{лз}$), а також коефіцієнта варіації кількості туристів (B%) протягом року, розробленого для окремих регіонів, у західних регіонах України було виділено 4 райони з різною сезонністю туристичного трафіку. Слід підкреслити, що просторовий діапазон розділених районів може змінюватися залежно від розглянутого періоду досліджень та наявності даних від дрібніших адміністративних одиниць.

Протягом 2008–2018 рр. в Україні щорічно зупинялося в середньому більше 2 млн туристів. При цьому кількість туристів, обслуговуваних туроператорами та турагентствами, у 2008 р. становила 3 041 655 осіб, а у 2018 р. – 4 557 447 осіб. При цьому кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентствами за регіонами, у 2017 р. була такою: Львівська область – 175 150 ос., Чернівецька обл. – 20 341 ос., Івано-Франківська обл. – 73 309 ос., Закарпатська обл. – 14 652 ос., Одеська обл. – 72 302 ос. Найбільша кількість туристів відвідала м. Київ – 2 006 088 осіб, а найменша кількість – Луганську обл. – 2 825 ос. і Донецьку обл. – 9 231 ос. Загальну динаміку в'їзних (іноземних), виїзних та внутрішніх туристів наведено на *рис. 1*.

За кількістю внутрішніх туристів можна виділити три групи регіонів (див. рис. 1): з великою, середньою і низькою кількістю туристів. До прикладу, м. Львів демонструє найвищі темпи зростання кількості туристів серед українських міст: 2008 р. – 830 000 осіб; 2015 р. – близько 2 000 000 осіб. У 2019 р. Львів відвідало близько 2,5 млн туристів, в основному – це жителі інших міст України, а також поляки, білоруси і турки.

Важливу інформацію про туристичний трафік в окремих регіонах дає індекс щільності руху (*рис. 2*), який у середньому становить менше 0,4 осіб на км^2. Наведений на рис. 2 розрахунок щільності для західних регіонів України протягом 2016–2017 р. свідчить про домінуючу перевагу Львівської області із загальною площею 21 833 кв. м та кількістю туристів у 2016 р. – 181 827 осіб і у 2017 р. – 175 150 осіб відповідно. Слід відмітити критично низький показник Закарпатської області із площею 12 753 кв. м і кількістю туристів у 2016 р. – 11 601 осіб і у 2017 р. – 14 652 осіб. Отже, відповідно до рис. 2 існує кілька просторових відмінностей у значенні індексу щільності туризму між регіонами.

З урахуванням показника Шнайдера, розрахованого на 2017 р. для західних регіонів України (*рис. 3*), робимо висновок, що найнижчі значення показника Шнайдера (нижче 2) знаходяться в Закарпатській обл. із загальною чисельністю населення 1 254 300 осіб.

Найінтенсивніше туристичний потік розвивається у Львівській та Івано-Франківській областях України, де значення показника відповідно становить 6,91 та 5,32, що беззаперечно пов'язано із наявністю гірськолижних курортів, санаторно-лікувальних

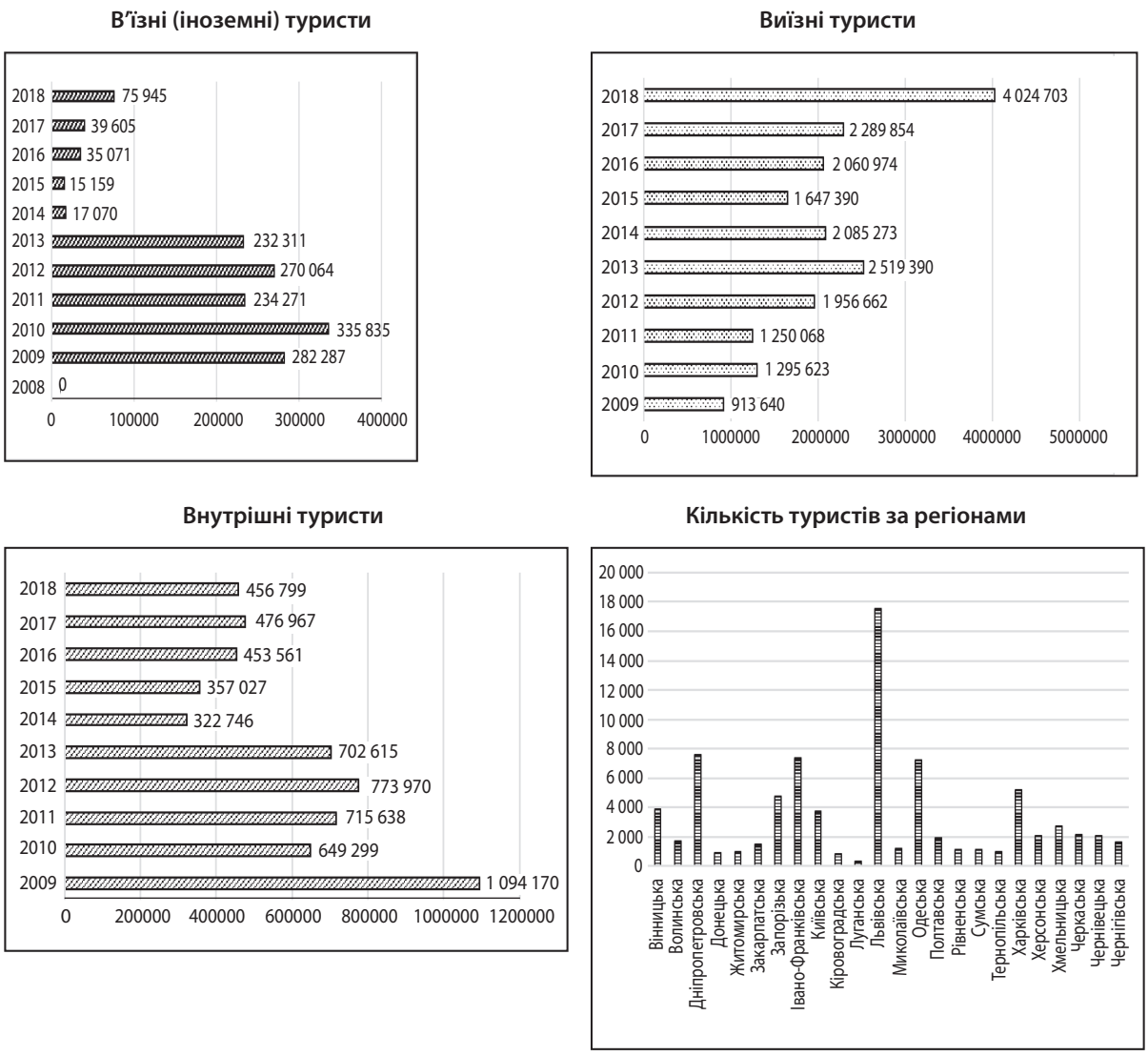

Рис. 1. Середня кількість внутрішніх та іноземних туристів у 2008–2018 рр.

Примітка: без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: сформовано на основі [4].

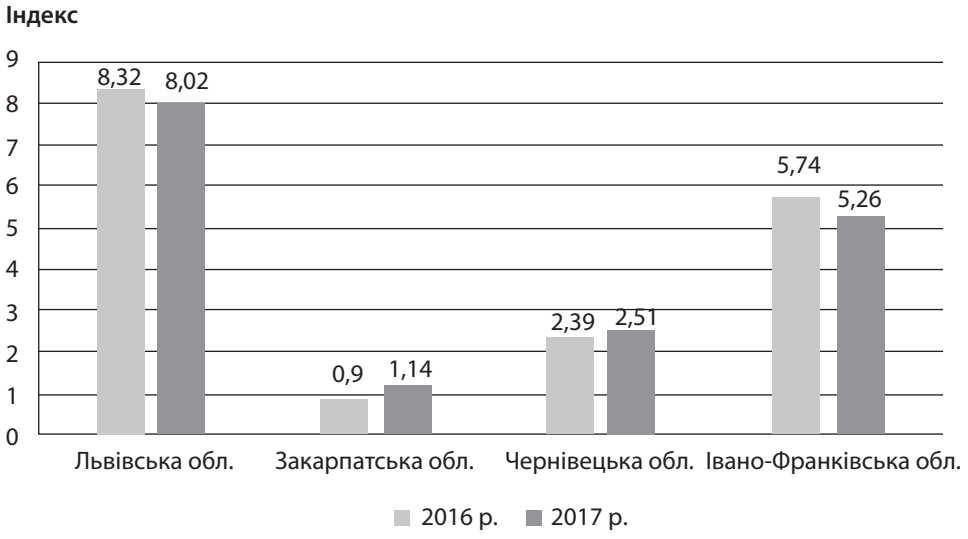

Рис. 2. Індекс щільності туризму для всіх туристів у західних регіонах України протягом 2016–2017 рр.

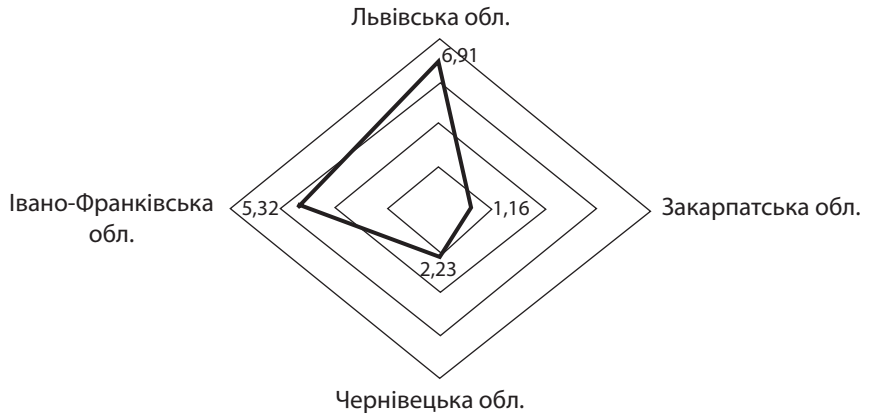

Рис. 3. Ступінь розвитку туристичної функції в західних регіонах України за показником Шнайдера у 2017 р.

комплексів, розвитком сільського «зеленого» туризму тощо.

Слід також відмітити, що значення коефіцієнтів кореляції та регресії, наведені в *табл. 1* (розраховані за 5 років), свідчать про повільне зниження сезонності туристичного потоку (літо – зима) в період 2013–2018 рр. у західних регіонах України. Згідно з коефіцієнтом регресії найбільше зниження його значення за 5 років у співвідношенні кількості туристів з літа на зиму відбувається у Закарпатській (1,240) і Чернівецькій областях (1,164), а найменше – у Львівській (усього 0,050) та Івано-Франківській областях (0,069).

Стосовно співвідношення кількості туристів з осені до весни розрахунковий коефіцієнт кореляції передбачає позитивне, незначне збільшення сезонності туристичного потоку у двох областях західних регіонів України і негативне, статистично незначне в інших регіонах (див. табл. 1). Незначна перевага кількості туристів осіннього періоду в західних регіонах України, що зберігається порівняно з весною, пояснюється, серед іншого, теплішим початком осені порівняно з холоднішою весною, особливо в зоні Карпатського регіону. Таким чином, фактори сезонності та попиту в туризмі не можуть бути усунені – їх можна лише обмежити шляхом множинних дій.

Частка кількості туристів і ночівель, наданих їм в окремі місяці по відношенню до цілого року, свідчить про істотну тимчасову диверсифікацію туристичного потоку в розглянутих регіонах України. У західній частині країни переважає кількість туристів, і особливо ночівель, що надаються їм, у липні та серпні порівняно з іншими місяцями теплого періоду. У місяцях холодного півріччя процентна частка туристів стосовно кількості наданих ночівель вища, що свідчить про короткострокове перебування туристів у цьому сезоні.

Окрім цього, у Львівській та Івано-Франківській областях, розташованих в гірських районах, де піший туризм популярний влітку, кількість туристів збільшується в липні та серпні, а в зимові місяці – також завдяки організації молодіжного зимового відпочинку та лижного туризму (до прикладу, гірськолижний курорт Буковель). На відвідуваність туристів в окремі місяці року впливає, зокрема, висока мінливість погодних умов у західних регіонах України, що, відповідно, ускладнює планування обсягу туристичного руху.

Розподіл кількості туристів (розділених на внутрішніх та іноземних) і ночівель, наданих їм протягом року, визначається коефіцієнтом варіації та показує, що існує висока варіативність кількості туристів від

Таблиця 1

Коефіцієнти кореляції та регресії, що показують зміни співвідношення кількості туристів від літа до зими і з осені до весни 2013–2018 рр.

Регіон	Літо – зима		Осінь – весна	
	Коефіцієнт кореляції	Коефіцієнт регресії	Коефіцієнт кореляції	Коефіцієнт регресії
Львівська обл.	–0,939	–1,240	0,263	0,045
Закарпатська обл.	–0,890	–1,164	0,516	0,070
Чернівецька обл.	–0,239	–0,050	0,323	0,047
Івано-Франківська обл.	–0,282	–0,069	–0,569	–0,050

місяця до місяця, особливо внутрішніх – від менше 15% до понад 60%. Існує дуже велика варіативність стосовно кількості наданих ночівель – від менше 20% до більше 80%. Високе значення коефіцієнта варіації мають області, розташовані в Карпатському регіоні. З іншого боку, найменша мінливість кількості туристів та кількості наданих їм ночівель характерна для регіонів з високою урбанізацією й економічним і культурним рангом: м. Львів та м. Івано-Франківськ (менше 20%).

Різне фізико-географічне положення країни та пов'язані з ним пам'ятки, готельна і ресторанна база, а також різне населення та ступінь урбанізації в окремих регіонах, відмінні адміністративні та економічні функції призводять до значної диверсифікації сезонності туристичного потоку в західних регіонах України протягом року. Вплив клімату на туризм також важливий, тому що він сприяє або обмежує практику різних форм відпочинку [7].

Отже, аналізуючи сезонність руху, слід враховувати кількість туристів, тобто коефіцієнт загальної кількості туристів (у тому числі внутрішніх та іноземних) і наданих їм ночівель ($C_{лз}$ і $CH_{лз}$ VI–VIII / XII–II).

З урахуванням значень індексу сезонності $C_{лз}$ (VI–VIII / XII–II) для загальної кількості туристів і проведених ($CH_{лз}$) ночей і коефіцієнта варіації (B%) кількості туристів на рік була здійснена спроба виокремити 4 зони (типів напрямків) з різною сезонністю туристичного потоку протягом року (*табл. 2*).

природним потенціалом для санаторно-курортного лікування та оздоровлення людей [5, с. 67].

Найнижча сезонність ($C_{лз} \le 1{,}5$) і мінливість числа туристів протягом року (B = 11–20%) характерна для *зони III – Прикарпатський регіон*, з підвищеною чисельністю населення і високим рівнем урбанізації (м. Львів), а також значним адміністративним і економічним рангом. Важливу роль у цій зоні відіграє діловий, конференційний і культурний туризм у м. Львів. Домінує цілорічний туристичний трафік з невеликим зменшенням кількості туристів у липні та серпні.

Природно-ресурсний та історико-культурний потенціал у поєднанні з вигідним географічним положенням в центрі Європи та існуючий багаторічний досвід і напрацювання у сфері рекреації у Львівській області є достатньо вагомою передумовою пріоритетного розвитку системи санаторно-курортного лікування, туризму та відпочинку, орієнтованої як на внутрішнього споживача, так і на обслуговування іноземних туристів [6].

Зона IV – Гірська – включає Івано-Франківську область, де переважає гірський туризм з домінуванням пішохідного, гірськолижного та екстремального, а також спа-туризму. Сезон з найнижчою відвідуваністю туристів в горах – листопад і перша половина грудня. Порівняно рівномірний розподіл кількості туристів протягом року робить значення розрахованих показників у 2–3 рази нижчими порівняно з Прикарпатською зоною (див. табл. 2). Важливу роль у зниженні сезонності туристичного руху в

Таблиця 2

Прогностичний розподіл території з різною сезонністю туристичного потоку в західних регіонах України

Зона		Регіон	Співвідношення літо – зима		Коефіцієнт варіативності, %
			Туристів у цілому, $C_{лз}$	Надані ночівлі, $CH_{лз}$	
I	Карпатська	Чернівецька обл.	2,1–2,5	2,1–2,5	26–30
II	Закарпаття	Закарпатська обл.	3,6–4,5	5,6–7,5	51–60
III	Прикарпаття	Львівська обл.	1,6–2,0	1,6–2,0	21–30
IV	Гірська	Івано-Франківська обл.	< 1,5	< 1,5	11–20

Зона I – Карпатська – характеризується найбільшою сезонністю, охоплюючи Чернівецьку обл., де домінує гірський і курортний туризм. Переважання кількості туристів влітку порівняно із зимою в цій зоні становить від 3,6 до 4,5; ночівель – від 5,6 до 7,5, а коефіцієнт варіації – від 51 до 60%. Співвідношення кількості туристів з осені до весни в районі становить 1,1.

Зона II – Закарпатська – включає як основні напрями бальнеологічний, гірськолижний, сільський, пішохідний туризм.

Закарпаття має унікальні передумови формування на ринкових засадах рекреаційно-туристичного комплексу, а саме: географічні, історичні, природні, рекреаційні, екологічні – область володіє потужним

гірській місцевості відіграють санаторії та курорти, а також сільський «зелений» туризм, де відсоток пацієнтів досить рівномірно розподілений протягом усього року.

Крізь призму отриманих результатів підтверджується думка про те, що сезонність є феноменом, характерним для більшості регіонів країни. Це може вплинути на управління людськими ресурсами в туризмі, рентабельність економіки туризму, а також на попит і пропозицію послуг. Звідси випливає необхідність мінімізації сезонності в туризмі, наприклад завдяки новим туристичним інвестиціям і розвитку курортного туризму.

ВИСНОВКИ

Отже, у помірних географічних широтах Європи, у т. ч. і в Україні, сезонність туристичного руху є природним явищем, пов'язаним, головним чином, з плином погоди протягом року. Нерівномірність туристичного потоку особливо виражена в західних регіонах України, де кількість туристів влітку в 3–4 рази вища, ніж взимку (окрім гірськолижних курортів), а кількість проведених ночівель вища навіть у 5–7 разів.

У Закарпатській області відсоткова частка туристів і ночівель у певних місцевостях по відношенню до цілого року дуже помітно збільшується в липні та серпні порівняно з рештою місяців року, на відміну від Львівської та Івано-Франківської областей, де туристичний потік більш рівномірно розподілений протягом всього року, а в липні та серпні спостерігається навіть зниження кількості туристів.

Таким чином, з огляду на значення показників сезонності для кількості туристів ($С_{лз}$), як внутрішніх, так і іноземних, і наданих їм ночівель ($СН_{лз}$), а також враховуючи коефіцієнт варіації (В%) кількості туристів на рік, у західних регіонах України було виділено 4 зони з різною сезонністю туристичного потоку: дуже високою (Карпатська зона), високою (Гірська зона), низькою (Закарпатська зона), середньою (Прикарпаття). ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Шпеник Т. К. Вплив чинника сезонності на діяльність підприємств сільського (зеленого) туризму. Методи розрахунку показників сезонності. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2012. Вип. 623–626. С. 376–381.
2. Михайлова Ю. В., Боровик С. С. Вплив сезонності на ринок морського туризму. *Розвиток транспорту.* 2018. № 1 (2). С. 101–115.
3. Григор'єва Л. В. Сучасні чинники небезпек для процесу надання туристичних послуг. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. Вип. 45. Ч. 1. С. 56–62.
4. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua
5. Гребенюк Ю. М., Лютак О. М. Розвиток туризму в Закарпатській області. *Економічні науки. Серія «Економічна теорія та економічна історія»*. 2013. Вип. 10. С. 64–70.
6. Павліш Л. В. Львівщина як перспективний регіон України для розвитку туризму та рекреації. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2013. Вип. 15. С. 124–128. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/pavlish.htm
7. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації – World Travel and Tourism Counsil. URL: http://www.wttc.org/research/economic-research/
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16.03.2017 р. № 168-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-р

REFERENCES

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. http://www.ukrstat.gov.ua

Hrebeniuk, Yu. M., and Liutak, O. M. "Rozvytok turyzmu v Zakarpatskii oblasti" [Development of Tourism in Zakarpattya Region]. *Ekonomichni nauky. Seriia «Ekonomichna teoriia ta ekonomichna istoriia»,* no. 10 (2013): 64-70.

Hryhorieva, L. V. "Suchasni chynnyky nebezpek dlia protsesu nadannia turystychnykh posluh" [Modern Factors of the Dangers for the Process of Providing Tourist Services]. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriia «Ekonomichni nauky»,* vol. 1, no. 45 (2017): 56-62.

[Legal Act of Ukraine] (2017). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p

Mykhailova, Yu. V., and Borovyk, S. S. "Vplyv sezonnosti na rynok morskoho turyzmu" [Influence of Seasonality on the Market of Marine Tourism]. *Rozvytok transportu,* no. 1(2) (2018): 101-115.

Ofitsiinyi sait Vsesvitnyoi turystychnoi orhanizatsii – World Travel and Tourism Counsil. http://www.wttc.org/research/economic-research/

Pavlish, L. V. "Lvivshchyna yak perspektyvnyi rehion Ukrainy dlia rozvytku turyzmu ta rekreatsii" [Lviv Region as Promising Region Ukraine for the Development of Tourism and Recreation]. Torhivlia, komertsiia, pidpryiemnytstvo. 2013. https://tourlib.net/statti_ukr/pavlish.htm

Shpenyk, T. K. "Vplyv chynnyka sezonnosti na diialnist pidpryiemstv silskoho (zelenoho) turyzmu. Metody rozrakhunku pokaznykiv sezonnosti" [Influence of Season's Indicator on the Activity of Enterprises of Rural (Green) Tourism. Methods of Calculation Season's Index]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu,* no. 623-626 (2012): 376-381.